

SISÄLLYS

1	HANKKEEN TOTEUTTAJA	1
2	HANKKEEN NIMI	1
3	YHTEENVETO HANKKEESTA	1
4	HANKKEEN YKSITYISKOHTAINEN KUVAUS	2
4.1	Johdanto	2
4.2	Hankkeen tavoitteet	3
4.3	Hankkeen toteutus	4
4.3.1	Työntekijät ja hankkeen hallinto	6
4.3.2	Tiedottaminen	6
4.3.3	Raportointi ja seuranta	8
4.4	Yhteistyökumppanit	8
4.5	tulokset ja vaikutukset	8
4.5.1	Tapahtumaneuvonta	9
4.5.2	Yleisneuvonta ja Jätevesineuvola-palvelu	11
4.5.3	Kiinteistökohtainen neuvonta	12
4.5.4	Hankkeen loppuajan toimet	17
5	HANKKEEN TULOSTEN TARKASTELU	17
6	NEUVONNAN HAASTEET JA ONNISTUMISET KENTÄLLÄ	18
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	19
8	ALLEKIRJOITUS JA PÄIVÄYS	20

LIITTEET

- Liite 1 Osoitteet, joihin on jätetty jätevesioppaita ja -esitteitä.
- Liite 2 Jätevesiasiantuntijalista
- Liite 3 Haetut jätevesisaneerausluvut kunnittain
- Liite 4 Pesukoneiden vedenkulutusvertailu

Loppuraportti

12.12.2017

1 HANKKEEN TOTEUTTAJA

Kymijoen vesi ja ympäristö ry
Tapiontie 2 C
45160 KOUVOLA
p.(05) 5445 920

2 HANKKEEN NIMI

YLEISNEUVO Päijät-Häme

3 YHTEENVETO HANKKEESTA

NEUVO-hajajätevesihankkeiden (2011–2015) laajamittaisten kiinteistökäytineuvontojen jälkeen YLEISNEUVO Päijät-Häme -hanke keskittyi pääosin yleisneuvonnan tarjoamiseen Lahden, Orimattilan, Hollolan, Heinolan, Asikkalan, Padasjoen, Sysmän ja Hartolan yleisötilaisuuksissa ja kesätapahtumissa vuonna 2017. Hanke liittyi yhdistyksen aikaisempiin NEUVO-hankkeisiin, joiden toiminta-alueita olivat Heinola, Hartola ja Sysmä sekä Lahti, Hollola, Nastola, Asikkala, Padasjoki ja Orimattila.

Hankkeen toteutti Kymijoen vesi ja ympäristö ry ja sen kokonaiskustannukset olivat 55 000 euroa. Hankkeen toiminta-aikana (3.4.2017–15.3.2018) tehtiin neuvontatyötä erilaisissa yleisötilaisuuksissa sekä tarjottiin neuvontaa asukkaita palvelevassa Jätevesineuvolassa sekä tiedotettiin jätevesien käsittelyyn liittyvistä asioista, kuten ympäristönsuojelulain hajajätevesiä koskevasta sisällöstä. Lisäksi hankkeen loppupuolella annettiin kiinteistökohtaista jätevesineuvontaa Nastonharju–Uusikylä B -pohjavesialueella Lahden kaupungin ympäristöviranomaisten toiveesta ja heidän toimittamien osoitetietojen perusteella. Hankkeen budjetissa riitti varoja hankkeen jatkamiseen vuoden 2018 puolelle. Jatkoajalla valmistellaan muun muassa mahdollista uutta jätevesineuvontahanketta sekä jatketaan Jätevesineuvola-palvelun tarjoamista.

YLEISNEUVO Päijät-Häme -hankkeen tarjoamassa yleisneuvonnassa hyödynnettiin aikaisempien NEUVO-hankkeiden kokemuksia, kuten muun muassa laajojen kiinteistökohtaisten käyntien kokemuksia. Hanke toimi yhteistyössä ja jakoi kokemuksia hankevalvojana toimivan Hämeen ELY-keskuksen, Päijät-Hämeen kuntien, Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) ja Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry:n kanssa.

Hankkeen tavoitteena oli useisiin yleisötapahtumiin osallistumalla tarjota ja opastaa puolueettomasti ja parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon perustuen viemäröinnin ulottumattomissa sijaitsevien haja-asutusalueiden kiinteistöjen asukkaita jätevesijärjestelmien saneeraustarpeissa. Hanke osallistui yhteensä 29 yleisötapahtumaan, joissa neuvottiin yhteensä 555 henkilöä. Jätevesineuvola-palvelulla tavoitettiin 41 henkilöä. Tapahtumiin osallistumalla tiedotettiin myös asianmukaisista hajajätevesien käsittelymahdollisuuksista ympäristölainsäädännön tavoitteet huomioon ottaen. Lisäksi yhteistyössä hankealueen kuntien ympäristöviranomaisten kanssa hanke osallistui yhdenmukaistamaan kuntien määräyksiä ja käytäntöjä hajajätevesien käsittelyvaatimusten osalta. Vuoden 2018 puolelle menevällä jatkoajalla hanke valmistelelee mahdollista uutta jätevesineuvontahanketta, lisää materiaalia hankkeen internet-sivuille ja pitää avoimna Jätevesineuvola-palvelua.

4 HANKKEEN YKSITYISKOHTAINEN KUVAUS

4.1 JOHDANTO

Valtioneuvoston uusi asetus (157/2017) talousjätevesien käsittelystä viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla tuli voimaan 3.4.2017 samanaikaisesti hajajätevesiä koskevan ympäristönsuojelulain muutoksen kanssa. Samalla kumottiin voimassa ollut aikaisempi asetus vuodelta 2011 (209/2011).

Valtioneuvoston mukaan asetusuudistuksen tarkoitus on selkeyttää hajajätevesien käsittelyn sääntelyä. Asetus myös osaltaan turvaa ympäristönsuojelulain 16 luvun säännösten täytäntöönpanoa ja edesauttaa niiden käytännön soveltamista. Asetuksen sisällön karsimisen vuoksi viranomaisten neuvonnan ja ohjeiden merkityksen voidaan odottaa korostuvan. Niin ikään luopuminen tarkoista talousjätevesijärjestelmän suunnittelun ja rakentamisen mitoitusvaatimuksista tarkoittaa, että hyvän jätevesisuunnittelun merkitys nousee entistä tärkeämmäksi.

Puhdistusvaatimukset on määritelty orgaaniselle aineelle, fosforille ja typelle. Ympäristönsuojelulain 154 b §:n mukaan talousjätevedet on puhdistettava siten, että ympäristöön aiheutuva kuormitus vähenee orgaanisen aineen osalta vähintään 80 %, kokonaisfosforin osalta vähintään 70 % ja kokonaistypen osalta vähintään 30 % verrattuna haja-asutuksen kuormitusluvun avulla määritettyyn käsittelemättömän jäteveden kuormitukseen, jolloin saavutetaan perustason puhdistusvaatimus. Herkästi pilaantuvilla alueilla, kuten rannoilla ja pohjavesialueilla, kunta voi ympäristönsuojelumääräyksissään edellyttää perusvaatimuksia

korkeampaa puhdistustasoa, jonka puhdistustavoitteista asetuksessa on esitetty ohjeellinen puhdistustaso.

Muutoksella ei ole vaikutusta uudisrakennuksiin, joilla on yhä oltava lain puhdistusvaatimukset täyttävä jätevedenkäsittelyjärjestelmä. Ennen vuotta 2004 rakennetuille kiinteistöille uudistus sen sijaan toi merkittäviä liennytyksiä: Uusi asetettu määräaika (31.10.2019) jätevesijärjestelmän kunnostukselle jäi voimaan ainoastaan vesistön tai meren läheisyydessä tai vedenhankintakäytössä olevalla tai siihen soveltuvalla pohjavesialueella sijaitseville kiinteistöille. Muilla kuin edellä mainituilla alueilla tulee kiinteistöjen jätevesijärjestelmät kunnostaa peruspuhdistusvaatimukset täyttäväksi viimeistään määritellyt ehdot täyttävien remonttien yhteydessä. Tällaisia remontteja ovat esimerkiksi vesikäymälän rakentaminen tai vesi- ja viemärilaitteistoja koskeva luvanvarainen korjaus- tai muutostyö. Käsittelyvaatimuksista voidaan yhä myöntää poikkeamislupia iäkkäille ja vaikeassa elämäntilanteessa oleville asukkaille. Jätevesien puhdistustasoa koskevien vaatimusten noudattamisesta vapautuvat kiinteistönomistajat, jotka asuvat kiinteistöllä vakituisesti ja ovat täyttäneet 68 vuotta ennen 9.3.2011.

Sopivan jäteveden käsittelyjärjestelmän valinta edellyttää aina kiinteistökohtaista arviointia ja suunnittelua. Kiinteistönomistajan kannalta tärkeää on ehkäistä lähiympäristön – kuten pohja- tai kaivoveden – pilaantumista ja muita asuinympäristön hygieniahaittoja. Erityisesti rannoilla ja pohjavesialueilla kiinteistökohtainen jätevesien puhdistus ja imeytys on haasteellista. Tarvittavat toimenpiteet eivät kuitenkaan aina vaadi mittavia investointeja, ja esimerkiksi monilla vapaa-ajan asunnoilla voidaan selvittää jopa ilman rakentamistoimenpiteitä. Lisäksi osa haja-asutusalueen kiinteistöistä pääsee viemäroinnin piiriin liittymällä haja-asutusalueilla toteutettuihin jätevesiviemäriverkostoihin.

Uuden hajajätevesiasetuksen voimaantulo ja ympäristönsuojelulakiin kirjatut muutokset aiheuttivat hämmennystä haja-asutusalueiden vakituisissa ja loma-asukkaissa, ja näin ollen ajantasaiselle ja puolueettomalle neuvonnalle jätevesien käsittelymenetelmistä on ollut tarvetta. Laittevalmistajat antavat ilmaisia kustannusarvioita kysyttäessä, mutta monilla kiinteistöillä ei kalliita ratkaisuja välttämättä tarvittaisi, ja vanhojakin järjestelmiä voitaisiin usein kunnostaa kustannustehokkaasti ympäristölainsäädännön vaatimuksiin sopiviksi.

4.2 HANKKEEN TAVOITTEET

YLEISNEUVO Päijät-Häme -hanke pyrki jakamaan tietoutta oikeaoppisesta haja-asutusalueiden kiinteistökohtaisesta jätevesien käsittelystä osallistumalla mahdollisimman moneen yleisö- ja kesätapahtumaan sekä tarjoamalla asiantuntija-apua ja neuvontaa Jätevesineuvola-palvelun kautta.

Hankkeen tavoitteet olivat:

- Neuvoa ja opastaa yleisötilaisuuksissa puolueettomasti, parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon perustuen viemäröinnin ulkopuolella sijaitsevien haja-asutusalueiden kiinteistöjen asukkaita jätevesijärjestelmien parantamistarpeissa.
- Tiedottaa käyttökelpoisista hajajätevesien käsittelymahdollisuuksista uudistuneen lainsäädännön tavoitteet huomioiden.
- Auttaa yhdenmukaistamaan hankealueen kuntien määräyksiä hajajätevesien käsittelyvaatimusten osalta.
- Osallistua 25 yleisötilaisuuteen, joissa neuvotaan 1000 henkilöä hajajätevesiasioissa ja Jätevesineuvola-palvelulla pyrkiä tavoittamaan yhteensä 150 henkilöä.

4.3 HANKKEEN TOTEUTUS

Hankkeeseen sisältyi seuraavaa:

- Neuvontatapahtumien (yleisötilaisuudet, kesätapahtumat ja festivaalit) valinta tehtiin pääosin yhdessä hankealueen kuntien ympäristöviranomaisten kanssa.
- Hajajätevesineuvojat osallistuivat erilaisiin yleisötilaisuuksiin ja tapahtumiin.
- Kiinteistön omistajien/haltijoiden opastaminen kiinteistökäynneillä, joille neuvoja kiinteistön omistajan kutsusta lähti tapahtuma-aikataulun sallimissa rajoissa.
- Hajajätevesiasioista tiedotettiin hankkeen Facebook-sivuilla, paikallisissa lehdissä sekä lähettämällä tiedotteita ja informaatiota sähköpostitse kuntien viranomaisille.
- Jätevesiasioihin liittyviin kysymyksiin vastattiin sähköpostitse ja puhelimitse hankkeen Jätevesineuvola-palvelun kautta.
- Tietoja kerättiin ja rekisteröitiin tilastointia ja raportointia varten.
- Kuntien ja kaupunkien hajajätevesiin liittyviä käsittelymääräyksiä pyrittiin yhdenmukaistamaan.
- Hankkeen loppupuolella tehtiin myös kiinteistökäyntikiertoja.

Neuvontatapahtumat valittiin kuntakohtaisesti yhteistyössä ympäristöviranomaisten kanssa siten, että valinnassa käytettiin seuraavia kriteereitä:

- Tapahtumaan osallistui haja-asutuksen jätevesineuvonnan kohdeyleisöä, eli maaseudun asukkaita tai kesäasukkaita,
- tapahtuma sopi luonteeltaan neuvonnan kaltaiseen toimintaan (ei liikaa melua, tapahtuma ei painottunut alkoholitarjoilulle ja tapahtumassa kävi riittävän paljon eri-ikäisiä ihmisiä),

- tapahtuma sijoittui hankealueen kuntien kannalta keskeisiin ja helposti saavutettaviin paikkoihin,
- tapahtumat poikkesivat riittävästi toisistaan, jotta neuvonnalla saavuttiin erilaisia asukkaita laajalla skaalalla.
- Myös tapahtumien kiinnostavuus ja kunnan ympäristöviranomaisten suositukset ja kokemukset tapahtumista vaikuttivat valintoihin.

Tapahtumaneuvonnalla pyrittiin saamaan kontakti erityisesti niihin asukkaisiin, joita ei mahdollisesti olisi tavoitettu kiinteistökohtaisella neuvonnalla. Tällaisina tulivat kysymykseen esimerkiksi ne kesäasukkaat, jotka viettävät aikaansa kiinteistöillään vain viikon–parin ajan sekä asukkaat, jotka kokevat kiinteistökohtaisen käynnin kiusalliseksi. Lisäksi neuvontaa helpotti se, että ihmiset tulivat tapahtumiin pääsääntöisesti hyväntuulisina ja avoimin mielin.

Tapahtumaneuvonnan lisäksi haja-asutusalueen asukkaita ja kesäasukkaita palvelemaan perustettiin *Jätevesineuvola*-niminen palvelu, joka tarjosi jätevesien käsittelyyn liittyvää ohjeistusta puhelimitse, sähköpostitse ja vieraillemalla asukkaiden pyynnöstä heidän kiinteistöillään tekemässä arvioita järjestelmän kunnosta ja saneeraustarpeesta. Asukkailla oli myös mahdollisuus tulla tapaamaan jätevesineuvojaa toimistolle. Edellä mainittujen lisäksi Jätevesineuvola myös postitti uusia jätevedenkäsittelyoppaita niitä tarvitseville. Kesä-, heinä- ja elokuun ajan Jätevesineuvola oli auki joka maanantai kello 9 – 15. Syys–joulukuun aikana jätevesineuvojan oli mahdollista tavoittaa jokaisena arkipäivänä, jolloin neuvoja vastasi puheluihin mahdollisuuksiensa mukaan ja tarvittaessa soitti takaisin yhteydenottopyynnön jättäneelle asiakkaalle.

Tapahtumaneuvonnan ja Jätevesineuvolan lisäksi hajajätevesitietoutta jätevedenkäsittelystä pyrittiin tarjoamaan jättämällä uudistettuja Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry:n laatimia jätevesioppaita kahviloihin, kirjastoihin ja infopisteisiin. Lista osoitteista, joihin oppaita jätettiin, löytyy liiteosiosta (Liite 1).

YLEISNEUVO Päijät-Häme hanke kävi myös pitämässä lyhyet jätevesiesitelmät Orimattilan (1.11.2017) ja Hollolan (22.11.2017) ympäristö- ja rakennuslautakunnille. Lautakunnat ottivat lyhyen tietoiskun tyytyväisinä vastaan, mutta laajemmalle keskustelulle jätevesiasia ei jäänyt aikaan, sillä kokouksissa oli kiireinen aikataulu.

Lisäksi loppusyksystä 2017 hanke ehti tehdä yhdeksän päivää käsittävän kiinteistökäyntikierroksen Lahden ympäristöviranomaisten osoittamalle vedenhankintakäytössä olevalle Nastonharju–Uusikylä B -pohjavesialueelle Lahden Nastolassa.

Hanke myös laati viranomaisten ja asukkaiden toiveesta puhelinluettelon omaisen listan paikallisista jätevesiasiantuntijoista, kuten suunnittelijoista ja urakoitsijoista (Liite 2). Listan täydentämistä on tarkoitus jatkaa mahdollisissa tulevilla hankkeissa. Lisäksi hanke selvitti kuntien rakennusvalvonnasta jätevesiremontteihin haettujen lupien määrää kunnittain (Liite 3) sekä kartoitti eri merkkisten uusien pesukoneiden vedenkulutuksia (Liite 4).

4.3.1 Työntekijät ja hankkeen hallinto

Projektipäälliköksi hankkeeseen valittiin geologi (FM) Sanna Jattu-Mattila. Ympäristöhoitaja Anu Eerola rekrytoitiin hankkeeseen kiireisen neuvontakesän ajaksi kesä- heinä- ja elokuulle. Hankkeen loppuajalle 1.10. – 31.12.2017 kiinteistökäyntejä tekemään ja raportoinnissa avustamaan rekrytoitiin ympäristöinsinööriin (amk) opintojaan lopetteleva Johanna Tuomainen. Jattu-Mattila osallistui ympäristöhallinnon järjestämään hajajätevesien neuvontakoulutukseen, minkä jälkeen hän perehdytti yhdistyksen kaksi tutkijaa ja yhden näytteenottajan sekä kesäneuvoja Eerolan ja neuvoja Tuomaisen jätevesineuvojan työhön. Projektipäällikön osalta hankkeen työllistävä vaikutus oli yhdeksän kuukautta ja jätevesineuvojen osalta noin kolme kuukautta.

Hanketta hallinnoi Kymijoen vesi ja ympäristö ry, jonka henkilökunta osallistui tarvittaessa hankkeen suunnitteluun, toteutukseen, ohjausryhmätyöskentelyyn ja hankkeen vaatimiin hallinto- ja toimistotöihin. Lisäksi jätevesineuvontaperehdytyksen saaneet henkilöt osallistuivat muutamiin neuvontatapahtumiin.

Hankkeella oli koko sen toiminta-ajan toimistotilat Kouvolassa Kymijoen vesi ja ympäristö ry:n tiloissa. Jätevesineuvola-palvelun toimistovastaanotto toimi myös ao. tiloissa. Projektipäällikölle hankittiin 50 % rahoitusosuudella tietokone, näppäimistö ja näyttö tehokkaan projektihallinnon ja tiedonvaihdon varmistamiseksi. Myös vesiensuojeluyhdistyksen oma hallintohenkilöstö osallistui hankkeen hallintaan. Tämä vapautti projektipäällikön omaa työtä mahdollisimman paljon neuvontaan.

4.3.2 Tiedottaminen

Hankkeelle perustettiin Facebook-sivu tiedotusta varten. Facebook-sivun osoite oli seuraava: www.facebook.com/yleisneuvo2017.

Sivusto linkitettiin Kymijoen vesi ja ympäristö ry:n internet-sivujen yhteyteen. Sivuston linkkejä löytyi myös Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) sivuilta ja neuvonta-alueiden kuntien internet-sivuilta. Myöhemmin, lokakuussa hankkeelle toteutettiin myös oma pieni osio Kymijoen vesi ja ympäristö ry:n internet-sivujen oheen. Osiossa esiteltiin hanketta ja sen toimintaa ja tarjoamia neuvontapalveluja. Lisäksi osioon listattiin linkkejä, joista asukkaat löytävät hajajätevesiohjeistusta ja asiaan liittyvää hyödyllistä tietoutta vielä hankkeen päättymisen jälkeenkin.

Tiedottamisessa käytettiin Suomen vesiensuojeluyhdistysten liitto ry:n laatimia uudistettuja jätevesioppaita ja Ympäristöministeriön *Haja-asutuksen jätevesiasiat kuntoon* – opasta sekä uusinta tietoa jätevesien käsittelyjärjestelmien toimivuudesta. Loppukesästä Käymäläseura Huussi ry:ltä tilattiin seuran laatimia, jätevesineuvontahankkeiden käyttöön tarkoitettuja kuivakäymäläinfopaketteja kuivakäymälästä käymälävaihtoehtona kiinnostuneille asukkaille. Hankkeesta tehtiin myös oma esite, jota jaettiin muun muassa kuntien ympäristöviranomaisille julkaistavaksi kuntien Internet-sivustoilla, sosiaalisessa mediassa sekä ilmoitustauluilla.

Edellä mainitun tiedottamisen lisäksi hanketta mainostettiin lehdissä. Mainostamisella pyrittiin erityisesti saamaan asiakkaita Jätevesineuvola-palvelulle. Seuraavassa on listattu hankkeeseen liittyvää tiedotusta ja ilmoittelua sekä osa lehtiartikkeleista (Taulukko 1). Hankkeen aikana ei tehty järjestelmällistä lehdistöseurantaa lehtiartikkeleista.

Taulukko 1. Hankkeen näkyminen tiedotusvälineissä

Tiedotusväline	Juttu/Ilmoitus	Aika
Orimattilan Sanomat	Juttu	2017 – N:o 46 – 3
Orimattilan Aluelehti	Juttu	Toukokuu 2017
Padasjoen Sanomat	Juttu	24.7.2017 n:o 21
Seutu4	Ilmoitus	31.5.2017
Lähilehti	Juttu	21.6.2017
Seutu4	Ilmoitus	4.10.2017
Lähilehti	Ilmoitus	4.10.2017
Padasjoen Sanomat	Ilmoitus	5.10.2017
Omalähiö	Ilmoitus	13.10.2017
Seutu4	Ilmoitus	25.10.2017
Orimattilan Sanomat	Ilmoitus	27.10.2017
Padasjoen Sanomat	Ilmoitus	2.11.2017
Lähilehti	Ilmoitus	8.11.2017
Seutu4	Ilmoitus	8.11.2017
Omalähiö	Ilmoitus	10.11.2017
Orimattilan Sanomat	Ilmoitus	14.11.2017
Omalähiö	Ilmoitus	17.11.2017

4.3.3 Raportointi ja seuranta

Hankkeesta laadittiin loppuraportti, joka toimitettiin Hämeen ELY-keskukselle ja Suomen ympäristökeskukselle 15.12.2017 mennessä hankepäättökseen mukaisesti. Loppuraportti julkaistiin Kymijoen vesi ja ympäristö ry:n internetsivuilla sekä lähetettiin hankealueen kuntien ympäristöviranomaisille.

Hankkeelle perustettiin oma ohjausryhmä, joka kokoontui hankkeen alussa ja lopussa. Ohjausryhmä kokoontui ensimmäisen kerran 8.5.2017 ja toisen kerran 25.9.2017. Ohjausryhmän jäsenille lähetettiin tietoa hankkeen etenemisestä myös sähköpostitse. Lisäksi ohjausryhmä keskusteli tarvittaessa henkilökohtaisesti sähköpostikirjeenvaihdolla.

4.4 YHTEISTYÖKUMPPANIT

Hankkeen tärkeimpiä yhteistyökumppaneita olivat kuntien ympäristöhallinnon ja rakennusvalvonnan viranhaltijat. Heidän kanssa pyrittiin tiiviiseen yhteydenpitoon ja tiedonvaihtoon. Hankkeen alussa kuntien ympäristöhallinnon ja rakennusvalvonnan viranomaisiin oltiin yhteydessä sähköpostitse ja puhelimitse. Neuvo-hankkeen tarkoitus ja käytettävät menetelmät esiteltiin eri viranomaistahoille sähköpostein ja puheluin. Lisäksi hankkeen alussa (10.4.2017) kokoonnuttiin yhteen pitämään suunnittelupalaveria Heinolassa niiden Päijät-Hämeen kuntien ympäristöviranomaisten kanssa, jotka pääsivät tuolloin paikalle. Samalla pyydettiin vinkkejä kunnissa järjestettävistä kesätapahtumista sekä sovittiin muista neuvontaan liittyvistä käytännön asioista. Lisäksi kuntia pyydettiin toimittamaan kuntakohtaiset ympäristönsuojelumääräykset sekä jätevesiselvityslomakkeet, jotta neuvonta saatiin räätälöityä jokaiseen kuntaan sopivaksi.

Hankkeen yhteistyökumppaneiksi luettiin myös kyläyhdistykset. Yhteistyötä tehtiin myös Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry:n, Lahden kaupungin ympäristöneuvonnan ylläpitämän Kaisla-auton ja Vartiomäki-Pääsinniemen kyläyhdistyksen kanssa.

4.5 TULOKSET JA VAIKUTUKSET

Yleisneuvonnalla pyrittiin jakamaan oikeaa tietoa yleisellä tasolla isolle ihmismäärälle sekä hälventämään haja-asutuksen jätevesien käsittelyyn liittyviä epäluuloja ja korjaamaan aiheesta syntyneitä väärinkäsityksiä. Aikaisempien Neuvo-hankkeiden kokemusten osoittamana yleisneuvonta oli helpointa toteuttaa jo olemassa olevan tapahtuman yhteydessä,

koska pelkän jätevesiasian takia ihmiset eivät ole tahtoneet vaivautua saapumaan tilaisuuksiin. Poikkeuksena ovat olleet tapahtumat, joiden tilaus tulee kylä- tai asukasryhmisiltä.

Hankkeen tarkoituksena oli jakaa ihmisille oikeaa tietoa silloin, kun tietoa tarvitaan, motiivoida ihmisiä tekemään tarvittavat saneeraukset omilla kiinteistöillään ja pitkällä aikavälillä tarkasteltuna saada aikaan positiivisia vaikutuksia vesien kuormituksen vähentymisen ja parantuneen asukasviihtyvyyden kautta. Samalla turvataan hyvä pohjaveden laatu tulevaisuudessa sekä huolehditaan, että lähivesistöjen tila säilyy hyvänä.

4.5.1 Tapahtumaneuvonta

Hankkeen aikana oli tarkoitus osallistua 25 tilaisuuteen ja tavoittaa siten 1000 henkilöä. Kaikkien käytyjen tilaisuuksien osalta arvioitiin, montako henkilöä tilaisuudessa oli tavoitettu. Käytännössä luku oli niiden henkilöiden määrä, joiden kanssa jätevesiasiaa keskusteltiin ja/tai joka otti mukaan jätevesioppaan. Jaettavaa oheismateriaalia käytettiin herättämään ihmisten mielenkiintoa ja alentamaan kynnystä tulla juttelemaan hajajätevesiasioista. Yleisötilaisuudet valittiin kuntien ympäristö- ja matkailuviranomaisten kanssa käytyjen keskustelujen perusteella (Kuva 1).

Kuva 1. Hanke osallistui erilaisiin yleisötapahtumiin kesällä 2017.

Hanketta mainostamaan ja ihmisten mielenkiintoa herättämään hankkeelle tilattiin aikaisemmistakin Neuvo-hankkeista tuttuja värikkäitä tiskirättejä, jotka kannustavat ihmisiä omien lähipintavesien ja kaivovesien suojeluun. Lisäksi hankkeelle painatettiin monitoimiasusteena tunnettuja ”puffihuiveja” sekä aikuisten että lasten T-paitoja, joita jaettiin tapahtumissa jätevesiasioissa valveutuneille ja asiaan positiivisesti suhtautuville asukkaille sekä omissa yhteisöissään avainhenkilöinä toimiville henkilöille, kuten yhdistysten puheenjohtajille, kyläyhteisöiden johtohahmoille ja yhteistyötahojen edustajille.

Kaakkois-Suomen ELY-keskukselta lainattu kuivakäymälän pienoismalli Barbie-nukkeineen kiersi tapahtumissa jakamassa tietoa kuivakäymäläratkaisusta ja toimi niin ikään mielenkiinnonherättäjänä ja keskustelunavaajana ja toi etenkin lapsiperheitä esittelypisteelle.

Hankkeen loppuun mennessä hankkeessa oli osallistuttu yhteensä 29 tapahtumaan, joissa on tavoitettu yhteensä 555 ihmistä (Taulukko 2). Neuvottujen henkilöiden keskiarvo per tapahtuma oli 19, mikä jäi 21 kappaletta vajaaksi tavoitteeksi asetetusta 40 tavoitetusta/tapahtuma. Sateinen ja kylmä kesä todennäköisesti verotti tapahtumiin osallistuvia yleisömääriä, mikä vaikutti tietenkin myös siihen, kuinka paljon ihmisiä neuvonnalla oli mahdollista tavoittaa. On huomioitava myös se, että kaikki tapahtumat, joihin hanke osallistui, eivät olleet isoja tilaisuuksia, jolloin joidenkin tapahtumien kävijämäärät olivat jo lähtökohtaisesti niin pieniä, että 40 neuvontakontaktia olisi ollut mahdotonta toteuttaa.

Neuvontatyössä havaittiin myös, että tieto saavutti parhaiten ne ihmiset, jotka olivat informaatiolle vastaanottavaisia. Ihmisiä ei voida pakottaa ottamaan neuvontaa vastaan, ja näin ollen kaikkia neuvontaa tarvitsevia ei saa neuvottua, vaikka he olisivatkin paikalla. Jotkut ihmiset olivat valinneet epä tietoisuudessa pysymisen, koska eivät halunneetkaan saada tarjolla olevaa tietoa aiheesta. Toisaalta voidaan olettaa, että neuvonnan vaikuttavuus oli loppujen lopuksi laajempi kuin pelkät kirjatut kontaktit, koska jo pelkästään neuvontapisteen näkyvyys saattoi herättää ihmisissä ajatuksia oman jätevesijärjestelmän kunnosta ja muistuttaa asian ajankohtaisuudesta. On myös oletettavaa, että neuvontaa saanut henkilö myös kertoi saamastaan jätevesiasiasta edelleen omalle perheelleen tai muulle yhteisölleen ja informaatio levisi ilman, että siitä jää merkintä rekistereihin.

Taulukko 2. Tapahtumaneuvonnalla tavoitetut henkilömäärät hankkeen loppuun mennessä

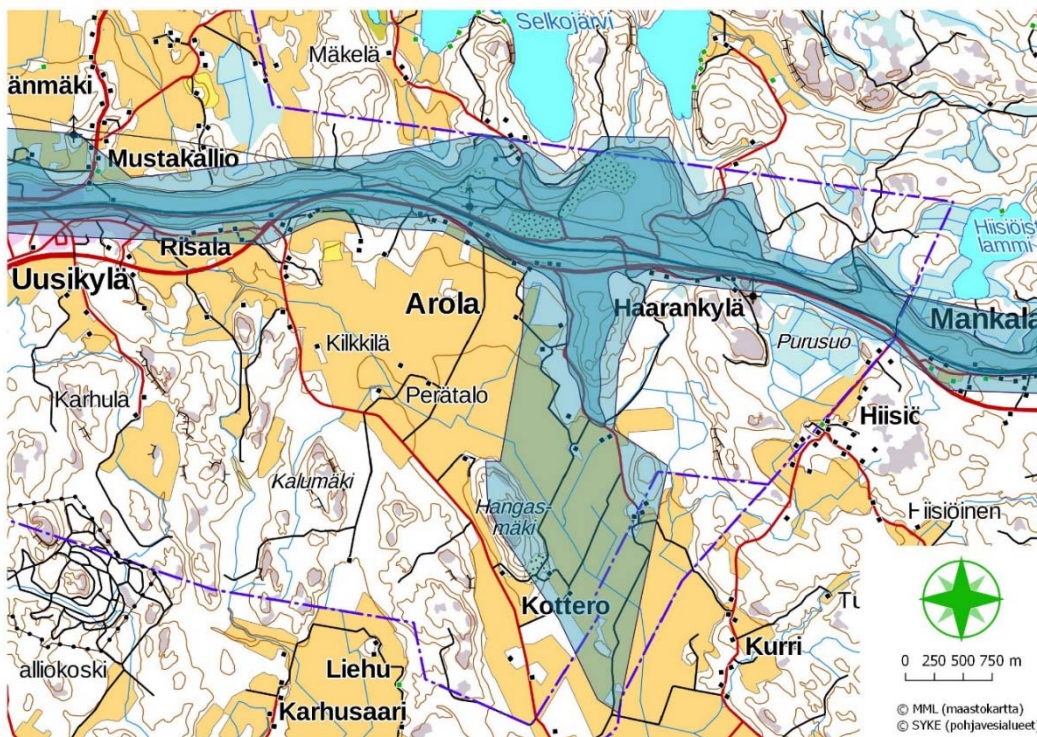
Tapahtuma	Kunta	Neuvottujien lkm
19.5. Hyvä fiilis	Hollola	17
2.6. Heinolan markkinat I	Heinola	13
10.6. Hulluin lauantai	Sysmä	40
18.6. Villähteen perinnepäivä	Villähde/Lahti	14
21.6. kirjastoauto Eepos	Nastola/Lahti	15
1.7.2017 Sahtimarkkinat	Padasjoki	11
8.7.2017 Heinolan kesäasukast.	Heinola	36
15.7.2017 Artjärvi-päivät	Orimattila	30
28.7.2017 Takinkääntöviikot	Orimattila	18
29.7.2017 Uotin markkinat	Sysmä	25
2.8.2017 Lahden markkinat	Lahti	9
4.8.2017 Heinolan markkinat II	Heinola	16
5.8.2017 Kalavesipäivä	Heinola	45
6.8.2017 Heinolassa jyrää!	Heinola	0
7.8.2017 Hollolan jäteasema	Hollola	1
8.8.2017 Asikkalan jäteasema	Asikkala	4
12.8.2017 Anianpellon markkinat	Asikkala	51
12.8.2017 Heinolan kalamarkkinat	Heinola	3
13.8.2017 Kylätori ja lehmälotto	Asikkala	46
13.8.2017 Orimattilan Elomarkkinat	Orimattila	10
23.8.2017 Kirjastoauto Eepos II	Nastola/Lahti	9
26.8.2017 Sataman valot	Padasjoki	4
1.9.2017 Heinolan markkinat III	Heinola	14
2.9.2017 Hartolan markkinat	Hartola	55
18.9.2017 Hartolan kirjasto	Hartola	5
19.9.2017 Heinolan tori (IV)	Heinola	25
29.9.2017 Ympäristökylä	Lahti	28
17.10.2017 Kauppakeskus Karisma	Lahti	3
1.11.2017 Lahden markkinat	Lahti	8
Tapahtumia yht. 29 kpl	Yht.	555

4.5.2 Yleisneuvonta ja Jätevesineuvola-palvelu

Jätevesineuvola-palvelulla oli 30.11.2017 mennessä yhteensä 41 neuvontatapahtumaa, joista 36 oli puhelinneuvontoja ja viisi sähköpostiyhteydenottoja. Neuvonnoista 26 koski vapaa-ajan asuntoa ja 15 vakituista asuntoa. Jätevesineuvola ei saavuttanut hankehakemuksessa asettamaansa tavoitetta 150 neuvontatapahtuman osalta, mutta voidaan katsoa, että palvelulle oli silti jonkin verran kysyntää. Kaikki jätevesineuvolaan yhteyttä ottaneet asiakkaat tarvitsivat konkreettisia neuvoja oman kiinteistönsä jätevesiasioiden hoitoon. Jätevesineuvolaa mainostettiin internetissä ja paikallislehdissä, mutta sen tunnetuksi tekeminen vaati hieman odotettua enemmän aikaa.

4.5.3 Kiinteistökohtainen neuvonta

YLEISNEUVO Päijät-Häme – hankkeen pääpainona ei aikaisempien Neuvo-hankkeiden tapaan ollut tehdä laajamittaisia ja järjestelmällisiä kunnittaisia kiinteistökohtaisia käyntejä, joiden alue- ja osoitetiedot olisi saatu hankekuntien ympäristöviranomaisilta. Kuitenkin hankkeen loppupuolella tapahtumaneuvontakauden päätyttyä resursseja jäi pienimuotoiseen kiinteistöjen kiertämiseen. Lahden kaupungin toiveesta jätevesineuvojat kiersivät Nastonharju–Uusikylä B – pohjavesialueen kiinteistöillä opastamassa asukkaita oikeaoppiseen jätevesienkäsittelyyn vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueella (Kuva 2).

Kuva 2. Jätevesineuvoja kiersi antamassa kiinteistökohtaista jätevesineuvontaa Nastonharju – Uusikylä B -pohjavesialueella Nastolassa. Pohjavesialue on merkitty karttaan sinisellä.

Lisäksi asukkailla oli mahdollisuus kutsua jätevesineuvoja käymään kiinteistöllään ja arvioidaan nykyisen jätevesijärjestelmän kunto ja mahdollinen saneeraustarve. Tällaisia kiinteistökäyntejä hankkeessa tehtiin 2 kappaletta, joista toinen koski vakituista asuntoa ja toinen vapaa-ajan asuntoa.

Hanke lähestyi Nastonharju-Uusikylä B:n pohjavesialueen asukkaita yhteensä 62 yksilöidyllä kirjeellä, jossa tarjottiin aikaa kiinteistökohtaiselle neuvontakäynnille. Kiinteistökäyntien toteutuminen on esitetty taulukossa 3. *Muut kiinteistökäynnit* -osio sisältää ne käynnit, joille neuvoja oli kutsuttu kiinteistökäynnille Jätevesineuvola-palvelun kautta ja *Ylimääräiset*

kiinteistökäynnit -osio tarkoittaa käyntejä, joilla keskusteltiin samalla myös kiinteistönomistajan muista kiinteistöistä. Kaikki hankkeen aikana tehdyt kiinteistökäynnit sijoittuivat ns. herkälle alueelle, eli rannalle tai vedenhankintakäytössä olevalle tai siihen soveltuvalla pohjavesialueelle. Kirjeen postitus johti kiinteistökäyntiin 31 tapauksista eli puolet kirjeen saaneista ottivat neuvontakäynnin vastaan. Kuudessa tapauksessa käynti voitiin korvata puhelinneuvonnalla. Kiinteistökäynnit jakautuivat eri kiinteistötyyppien välillä seuraavasti:

- vakituisia kiinteistöjä oli 29,
- vapaa-ajan kiinteistöjä kolme sekä
- muussa käytössä olevia ja ei käytössä olevia kiinteistöjä oli molempia yksi kappale.

Taulukko 3. Yhteenveto kiinteistökohtaisesta jätevesineuvonnasta vuonna 2017.

Yhteenveto	2017
Kirjeet	62
Peruttu	12
Puh.neuvo	6
Ei paikalla	13
Kiinteistökäynnit	31
Muut kiinteistökäynnit	2
Ylimääräiset kiinteistökäynnit	1

Neuvontakäynneillä kiinteistönomistajan kanssa keskusteltiin kiinteistön vedenkäytöstä kyseisenä ajankohtana ja tulevaisuudessa (Taulukko 4). Valtaosassa sekä vakituisissa että vapaa-ajan asunnoissa kiinteistön vedenkäytön arvioitiin jatkuvan entisellään.

Taulukko 4. Kiinteistön vedenkäyttö.

Vedenkäyttö	Vakituiset		Vapaa-ajan		Yht.	
Säilyy ennallaan	29	100 %	2	66,7 %	31	96,9 %
Varustelutaso nousee	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %
Vesikäymälästä luovutaan	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %
Muuttuu vähävetiseksi	0	0,0 %	1	33,3 %	1	3,1 %
Jää käyttämättömäksi	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %
Kaikki yhteensä	29		3		32	

Jokaisella käynnillä selvitettiin myös kiinteistön talousveden hankintaa (Taulukko 5). Noin 76 %:lla vakituisesti asutuista kiinteistöistä talousvesi saadaan omasta rengas- tai porakäivosta.

Taulukko 5. Kiinteistön vedenhankinta.

Vedenhankinta	Vakituiset		Vapaa-ajan		Yht.	
Rengaskaivo	17	58,6 %	1	33,3 %	18	56,3 %
Porakaivo	6	20,7 %	0	0,0 %	6	18,8 %
Lähde	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %
Kunnan/osuuskunnan verkosto	5	17,2 %	0	0,0 %	5	15,6 %
Tuodaan muualta	1	3,4 %	2	66,7 %	3	9,4 %
Kaikki yhteensä	29		3		32	

Kiinteistökäynnillä selvitettiin kiinteistön nykyisen jätevedenkäsittelyjärjestelmän tila ja kunto. Yleisin järjestelmä vakituisilla asunnoilla oli edelleen käsittely, jossa jätevedet johdetaan 2 – 3 saostuskaivon kautta ympäristöön (Kuva 3). Kaikkien jätevesien käsittelylle vähimmäisvaatimus on 3-osastoinen saostuskaivosysteemi ja asianmukainen maaperäkäsittely. Voi kuitenkin olla, että pohjavesialueille edellä mainittu kolmen kaivon ja maaperäkäsittelyn yhdistelmä ei ole riittävä puhdistustapa, sillä monen kunnan ympäristönsuojelumääräyksissä muiden kuin suihku- tai saunavesien imeyttäminen maahan on kielletty. Myös puhdistetut pesukone- ja wc-vedet tulee johtaa pohjavesialueen ulkopuolelle.

Kuva 3. Jätevedenkäsittely vakituisilla asunnoilla (n=29).

Vapaa-ajan asunnoilla jätevedenkäsittelymenetelmät jakautuivat seuraavasti: yhdellä remontoitavalla, vuosia asumattomana olleella kiinteistöllä ei ollut minkäänlaista käsittelyjärjestelmää, kolmen saostuskaivon ja maastoon johtamisen yhdistelmä löytyi yhdeltä kiinteistöltä ja yhdellä kesämökillä vähäiset jätevedet johdettiin maahan imeytyskaivon kautta.

Erialaisten käymälätyyppien jakautuminen vakituksilla ja vapaa-ajan kiinteistöllä on esitetty Taulukossa 6. Vakituksilla asunnoilla esiintyi ainoastaan vesikäymälöitä. Kuivakäymälän omistajien kanssa keskusteltiin myös käymäläjätteen käsittelystä ja jälkikompostoinnista.

Taulukko 6. Kiinteistön käymälätyyppi.

Käymälätyyppi	Vakituiset		Vapaa-ajan		Yht.	
Vesikäymälä	29	100,0 %	1	33,3 %	30	93,8 %
Kuivike-/kompostikäymälä	0	0,0 %	2	66,7 %	2	6,3 %
Sähkökäymälä	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %
Muu/ei käymälää	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %
Kaikki yhteensä	29		3		32	

Jätevesijärjestelmän saneeraustarvetta kiinteistöillä on arvioitu, siihen laaditulla ”liikennevalolomakkeella”, jossa vaihtoehdot on jaoteltu viiteen luokkaan:

- vaatii saneerausta
- vaatii vähäistä korjaamista
- vaatimukset täyttävä jätevesijärjestelmä
- Ikälykkäyksen piirissä oleva kiinteistö
- ”vähäisten vesien” kiinteistö

Taulukosta 7 selviää tulosten jakautuminen kaikkien viiden luokan kesken. Hajajätevesilainsäädännön mukainen saneeraustarve ei koske vähäisen vedenkäytön kiinteistöjä eikä ikälykkäyksen piiriin kuuluvia vakituksia asuntoja, kun kiinteistöllä on käytössä toimiva jätevesijärjestelmä, josta ei aiheudu ympäristön pilaantumisen vaaraa. Vakituksista kiinteistöistä saneeraustarpeessa oli 72,4 % ja vaatimukset täyttivät ainoastaan 10,3 %.

Erityisesti tulee ottaa huomioon, että neuvonta-alue sijoittui pohjavesialueelle, jossa vallitsevat kaupungin ympäristönsuojelumääräyksissä määritellyt ankarammat puhdistusvaatimukset ja menetelmärajotukset.

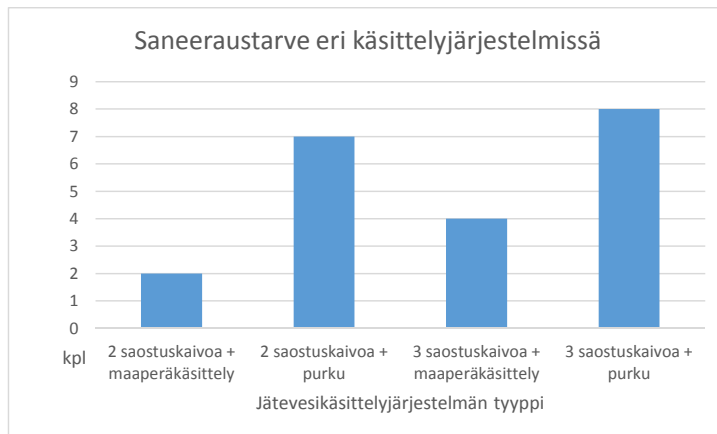
Taulukko 7. Saneeraustarve vakituisesti asutuilla ja vapaa-ajan käytössä olevilla kiinteistöillä.

Johtopäätös	Vakituiset		Vapaa-ajan		Yht.	
Vaatii saneerausta	21	72,4 %	1	33,3 %	22	68,8 %
Vähäistä korjaamista	5	17,2 %	0	0,0 %	5	15,6 %
Vaatimukset täyttävä	3	10,3 %	0	0,0 %	3	9,4 %
Ikälykkäys	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %
Vähäiset vedet	0	0,0 %	2	66,7 %	2	6,3 %
Kaikki yhteensä	29		3		32	

Suurin saneeraustarve oli vanhoissa saostuskaivoissa, joista on purku lähiojaan tai maastoon ilman asianmukaista maaperäkäsittelyä (Kuva 4). Kiinteistön sijainti pohjavesialueella

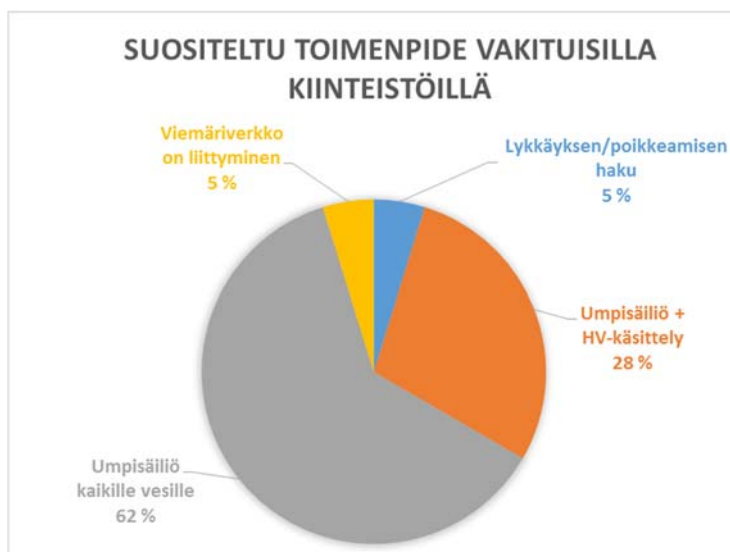

aiheuttaa myös sen, että sinänsä toimiva kolmen saostuskaivon ja maaperäkäsittelyn yhdistelmä tulee lisäsaneerata, koska kuntien ympäristönsuojelumääräyksissä ei sallita käsittelyjen wc- eikä pesukonevesien imeyttämistä pohjavesialueelle. Toinen vaihtoehto on johtaa käsitellyt jätevedet pohjavesialueen ulkopuolelle.

Kuva 4. Saneeraustarve eri järjestelmissä vakituksessa käytössä olevilla kiinteistöillä.

Jokaisessa saneerausta vaativassa kohteessa asukkaalle ehdotettiin jotakin mahdollisista järjestelmävaihtoehdoista. Eniten suositeltiin kaikkien vesien ohjaamista umpisäiliöön (Kuva 5), mikä johtui siitä, että neuvonta-alue sijoittui pohjavesialueelle, jonne kaupungin ympäristönsuojelumääräyksissä sai imeyttää ainoastaan suihku- ja saunavesiä. Lisäksi suurin osa kiinteistöistä sijaitsi siten, että puhdistettujen vesien ohjaaminen pohjavesialueen ulkopuolelle olisi mahdotonta. 28 % tapauksista kehoitettiin harkitsemaan suihkuvesien erottamista muista jätevesistä ja ohjaamaan ne imeytyskenttään.

Kuva 5. Suositeltu toimenpide vakituksilla asunnoilla (n=21).

Vapaa-ajan asunnoista saneerausta vaati vain yksi, ja sille suositeltiin luopumista vesi-wc:stä.

4.5.4 Hankkeen loppuajan toimet

Virallisen loppuraportoinnin jälkeen hankkeelle jäi vielä aikaa ja resursseja jatkaa toimintaa aikavälillä 16.12.2017 – 15.3.2018. Tällä ajalla hanke jatkaa Jätevesineuvola-palvelun aukioloa, valmistelee mahdollisesti toteutuvaa uutta Neuvo-hanketta, lisää materiaalia hankkeen internetsivustolle ja käy pitämässä neuvontapisteitä talviaikaan soveltuviissa paikoissa, kuten kirjastoissa. Valmisteluja on nyt aikaisempaa helpompi tehdä, kun uudistunut lainsäädäntö on astunut voimaan ja sen sisältö tiedossa. Talvijakson päätyttyä hanke laatii loppu-toimista liitteen viralliseen loppuraporttiin.

5 HANKKEEN TULOSTEN TARKASTELU

Hankkeen tapahtumaneuvontapaikat valittiin yhteistyössä kuntien viranomaisten kanssa. Valinnassa käytettiin muun muassa seuraavia kriteereitä: Tapahtumaan osallistui haja-asutuksen jätevesineuvonnan kohdeyleisöä, eli maaseudun asukkaita tai kesäasukkaita ja tapahtuma sopi luonteeltaan neuvonnan kaltaiseen toimintaan. Neuvonnan tavoitettavuus vaihteli eri tapahtumien välillä riippuen tapahtuman koosta ja luonteesta sekä siitä, paljonko osallistujien joukossa oli neuvonnan kohderyhmää. Vaikka hankehakemuksessa luvattuun keskiarvoon 40 neuvontaa/tapahtuma ei päästykään, voidaan silti katsoa, että tapahtumaneuvonnan tulokset olivat hyvät ja jätevesineuvonnan viestiä saatiin tehokkaasti levitetyksi. Myös väärinymmärryksiä korjattiin ja jätevesiasetukseen liittyviä epäluuloja saatiin hälvennettyä.

Jätevesineuvola-palvelulla tietoa oikeaoppisesta jätevedenkäsittelystä sekä jätevesilainsäädännön muutoksesta jaettiin pääosin puhelimitse ja sähköpostitse. Neuvoja hakeneet ihmiset vaikuttivat tyytyväisiltä saamaansa palveluun. Useille yhteydenottaneista hanke myös postitti uudet jätevesioppaat lisäinformaatioksi ja muistuttamaan annetuista ohjeistuksista. Palvelun neuvontaluvut eivät saavuttaneet hankehakemuksessa asetettua tavoitetta 150 neuvontaa, mutta voidaan silti katsoa, että Jätevesineuvolalle on ollut jonkin verran kysyntää.

Lyhyen kiinteistökäyntijakson aikana hankkeessa hyödynnettiin nuohoojatekniikkaa, jossa kiinteistön omistajille lähetettiin kohdennettu kirje ennen neuvontakäyntiä. Kiinteistökäynnillä arvioitiin jätevesien käsittelyjärjestelmää suhteessa nykyjätevesilainsäädännön vaatimukseen sekä ehdotettiin kiinteistölle sopivaa käsittelyjärjestelmää. Käsittelyvaihtoehdoista sovittiin mahdollisuuksien mukaan kiinteistön omistajan tai haltijan kanssa, jotta ehdotus vastaisi asukkaan tarpeita. Näin myös varmistettiin, että neuvottava oli tyytyväinen neuvoihin ja mahdollisimman motivoitunut tekemään tarvittavat saneeraustoimet.

Kiinteistökäyntien sekä puhelin- että sähköpostineuvonnan tavoitteena oli, että jokainen neuvottu asukas

- tietää, täyttääkö hänen kiinteistönsä jätevesienkäsittelyjärjestelmä jätevesilainsäädännön ja kunnan ympäristönsuojelumääräysten vaatimukset,
- täyttää jätevesiselvityslomakkeen ja pitää sen tallessa kiinteistöllään,
- tietää toimintatavat ja prosessin kulun, mikäli saneerausta vaaditaan,
- on tietoinen lainsäädännön ja kunnan määräysten sekä vaatimista että hyväksymistä erilaisista jätevedenkäsittelyvaihtoehdoista.

Hankkeen sisällöllisiin tavoitteisiin nähden hankkeen toteutus eteni suunnitelman mukaisesti. Hankkeen loppuun mennessä oli neuvottu 630 kiinteistön omistajaa tai haltijaa. Sekä kiinteistökäynneille että puhelinneuvonnoille varattiin riittävästi aikaa, eikä neuvonnan laadusta tingitty tehokkuuden kustannuksella.

6 NEUVONNAN HAASTEET JA ONNISTUMISET KENTÄLLÄ

Kaikissa asiakkaille suunnatuissa tiedotteissa pyrittiin viesti haja-asutuksen jätevedenkäsittelystä esittää positiivisessa valossa korostaen omien vesistöjen ja kaivojen suojelun merkitystä. Avoimen negatiivista suhtautumista neuvojaan tai aiheeseen esiintyi huomattavasti aikaisempia hankkeita vähemmän ja asukkaiden yhteydenotot Jätevesineuvola-palveluun ja kohtaamiset tapahtumissa olivat pääosin asiallisia ja ystävällisiä. Moni neuvon saanut oli kiitollinen avusta ja piti palvelua ja vesiensuojelullista teemaa tärkeänä.

Vaikuttaa myös siltä, että jätevesiasia on ollut jo niin paljon esillä, että monilla asukkailla – etenkin vakituisen asutuksen suhteen – on kohtuullisen hyvä käsitys siitä, millaiset järjestelmät täyttävät nykyvaatimukset. Kuitenkin jätevesilainsäädäntö ja yhä saatavilla olevat tiedot ja päivämäärät aiemmista asetuksista aiheuttavat hämmennystä: epätietoisia ollaan muun

muassa siitä, ketä ikävapautus koskee, miten määritellään kantovesi, onko asetus jo voimassa, mitkä ovat soveltuvat käsittelymenetelmät ja mikä on voimassa oleva määräaika remontin toteutukselle. Moni on myös epätietoinen siitä, sijoittuuko oma kiinteistö pohjavesialueelle. Neuvonnan pääpaino tulisikin suunnata asukkaiden motivointiin jätevesijärjestelmän kunnostukseen vaatimusten mukaisiksi nyt, eikä vasta määräajan umpeuduttua.

Kiinteistökohtainen neuvonta on erityisen tärkeää, koska kaikki kiinteistöt asukkaineen ovat ainutlaatuisia kokonaisuuksia, ja mahdollisuudet toteuttaa tarvittavia saneeraustoimia erilaisia. Neuvonta on sidottu aikaan, kiinteistöön, vedenkäyttöön, sijaintiin ja kiinteistön omistukseen. Nämä kaikki asiat tulee ottaa neuvonnassa huomioon.

Lähes kaikki kiinteistönomistajat, joiden jätevesijärjestelmät eivät vaadi saneerausta, olivat iloisesti yllättyneitä tai helpottuneita uutisen kuultuaan.

Vuonna 2017 kiinteistökäynneillä neuvotuilta kiinteistönomistajilta myös kysyttiin lupaa tietojen luovuttamisesta kunnan viranomaisille. Luvan antaneiden kiinteistöjen tiedot kerättiin tiedostoon, joka hankkeen lopussa toimitettiin kunnan ympäristöviranomaisille ja Hämeen ELY-keskukselle.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kymijoen vesi ja ympäristö ry:n YLEISNEUVO Päijät-Häme -hanke toteutettiin yhteistyössä hankealueen kuntien ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Toimintatapa tuntui luontevalta, ja molemmat osapuolet hyötyivät yhteistyöstä. Yhteistyön johdosta hanke sai arvokkaita vinkkejä tapahtumista, joihin osallistuminen edisti hankkeen tavoitteiden toteutumista. Lisäksi hankkeen loppupuolella hanke sai käyttöönsä kiinteistöjen osoitetietoja Lahden kaupungin tärkeiksi neuvonta-alueiksi katsomilta alueilta. Myös yhteistyö valvovien viranomaisten kanssa sujui hyvin; ohjausryhmän kokouksessa syntyi keskustelua ja ideoita ja hanketta vietin eteenpäin hyvässä yhteisymmärryksessä.

8 ALLEKIRJOITUS JA PÄIVÄYS

Kouvola 12.12.2017

Esa Korkeamäki
Toiminnanjohtaja

Sanna Jattu-Mattila
Projektipäällikkö